

Läind kui läinud aasta lumi

■ Paraku on talispordialad kõige ilmatundlikumad

“Millal soojaks läheb?” küsis poole kuu eest mükoloog Ain Raitviir. – “Kas siis praegu küllalt soe pole?” – “Seeni hakkab tulema alles 8–9 kraadi juures!”

Millal see neetud vihm lõpeb, kas lund ja külma veel tuleb, pärisid samal ajal ilmateenistuse sünoptikuilt Tartu maratoni korraldajad.

Iga neljas sõitmata

Kuigi loeme Eestit põhjamaade hulka, on kümnel korral neljakümne kolmest aastast meie spordi tippüritus jäänudki vaid unistuseks – lund on nappinud. Ja mitte ainult lund, vaid ka külmakraade jääb sageli vajaka: viiel aastal lõpetati sõit suure sula või vihma käes.

Tänavu, kümnendal veerpaluku (viienda kuu ristis rahvas maekuuks) päeval, kirus Arula kandis maratoni viimaseid meetreid läbiv veesuuskur: “Järgmine kord võtan lestad kaasa!”

Meenutagem, et 1965 katkestas iga viies, sest puusuusad keeldusid lobjakas libisemast, aasta hiljem jõudsid Tartust Otepäele vaid pooled startinud. 1998. aasta maraton al-

gas 6° külmaga, lõppes aga poolepügalases soojuses.

Pole midagi parata: talispordialad on üldse vist kõige ilmatundlikumad. Sankt Moritzi OMil katkestas sula kiiruisutamise võistlused, järgmistel mängudel suusahüppajad lausa plärtsatasid vette, suusamaraton käis sõna otseses mõttes üle kivide ja kändude. Lumepuuduse ning sooja ilma tõttu on ära jäänud mäesuusatamise MM-võistlusi.

Albertville'i olümpial tuli laskesuusatajail võistelda käsnmärgal rajal, lisaks häiris veel tihe udu (Urmas Kaldvee: “Panin umbes!”). Ka soolajärvelinnas teeb olümpiailm, eriti tuul, aegajalt korraldajaile peavalu.

Veebruari keskpaik peaks kliimaandmeil olema maratoniiks parim aeg nii lumerohkuseks kui külmakraadidelt, arwab ülikooli klimatoloog Jaak Jaagus. Lumikatet on Eesti ilmajaamades mõõdetud alates talvest 1891/1892.

Lumepäevade arv näitab selget kahanemise tendentsi. Valge maaga pikad talved esinesid enamasti möödunud sajandi esimesel poolel, viimati oli kena

lumega veebruar 1999, kui Elvas oli lund isegi 40 cm ümber.

Parimad suusatalved jäid aga 1980. aastate keskpaika, siis jätkus nii lund kui võistlejaid.

Poolsajandi jooksul on veebruari keskmine õhutemperatuur tõusnud Tartumaal 2,9°. Ühete hinnangute (mudelarvutuste) järgi saab viiekümne aasta pärast suusatada Eestis vaid kõrgustikel. Teiste alusel pole asi veel nii hull: lumikatte näitajatel eksisteerivad 13-kuni 17-aastase perioodiga võnkumised.

Tartu maratoni korraldaja Alar Arukuusk nentis, et kõige parem oleks muidugi valida suursõidu aeg iga talv vastavalt ilmale, mis on aga võimatu: võistlus peab toimuma veebruari teisel nädalavahetusel.

Pealegi on Eesti ilmastikmuutlik. Väga soojade küünlakuude, nagu näiteks oli 1995, naabruses esines väga külmi (nt 1994 ja 1996).

On arvamusi valmistada ette kaks varurada, üks Haanjas ja teine Aegviidus. Ka lumevaesel talvel 1991/1992, kui Võrus oli maa põhiliselt paljas, püsis vaid kümmekonna kilomeetri kaugu-

sel “kõrgmägedes” lumi pea märtsi lõpuni!

Nullilähedaste temperatuuride korral loeb iga poolsada meetrit üle merepinna: teatavasti langeb temperatuur keskmiselt 0,6 kraadi iga saja meetri kohta.

Muudaks kohta?

1995. a talvel tuli grupp välisportlasi-suusaorienteerujaid Haanjasse võistleva. Nähes Põhja-Eesti poolpaljast maad (see oli märtsi algus), keeldusid nad kaugemale sõitmast, eriti kui kuulsid, et meie mäed on vaid 300 m kõrgused: “Siis pole seal ka mingit lund!”

Aga Haanjas oli ning võistlused said peetud. Mõnel talvel, kui lõunas valitseb lumenappus, on head suusaolud Pandivere kõrgustikul.

Proovida võiks muidugi veel iidset rahvatarkust: luiged läinud, lumi maas. Kui ikka ajada talvituvad laisad luiged jõgedelt-järvedelt minema Egiptimaale, küll siis tulevad ka talve moodi talved tagasi.